

Aanpak van extreme vormen kinderarbeid slechts begin

Haagsche Courant, 31/6/98

De Internationale Arbeids Organisatie (ILO) vergadert in Genève over de kinderarbeid. Overeenstemming over de ergste vormen van kinderuitbuiting zal wel worden bereikt, maar de definitie die de ILO daarvoor hanteert, is te smal.

DOOR HENK BOON
EN GERARD OONK

In Genève vindt momenteel tot 18 juni de grote internationale arbeidsconferentie van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) plaats. Centraal staat daar het probleem van de kinderarbeid. Niet voor niets kwam dan ook afgelopen zaterdag na viereneenhalve maand de 'Wereldmars tegen Kinderarbeid' afgelopen zaterdag in Genève aan.

Na de voorbereidende conferenties van vorig jaar in Amsterdam en Oslo wordt ook in Genève gesproken over 'extreme vormen van kinderarbeid'. Dit moet uiteindelijk tijdens de ILO-conferentie van 1999 resulteren in een nieuw verdrag dat deze extreme of 'meest onacceptabele' vormen van kinderarbeid verbiedt.

Onder kinderarbeid verstaat de ILO alle vormen van werk die een gezonde ontwikkeling van kinderen en het volgen van normaal onderwijs in de weg staan. Het gaat hier dus niet om klusjes in het familiebedrijf, meehelpen op de boerderij of een krantenwijk.

Als leeftijdsgrens voor kinderarbeid hanteert de ILO 15 jaar, een grens die in de zogenaamde Conventie 138 uit 1973 is vastgelegd. Bij extreme vormen van kinderarbeid gaat het om schuldslavernij, kinderpornografie en -prostitutie en werk in gevaarlijke, ongezonde omstandigheden. Voor dit laatste type werk hanteert de ILO overigens een aparte leeftijdsgrens van 18 jaar. De ILO heeft het niet spe-

cifiek over arbeid door zeer jonge kinderen (onder de dertien jaar), maar naar onze mening is er ook in deze gevallen sprake van extreme vormen van kinderarbeid.

Breed gedragen

Een verdrag over de extreme vormen van kinderarbeid is alleen een duidelijke stap voorwaarts, als het breed wordt geratificeerd, de ILO en maatschappelijke organisaties goede controle mogelijkheden krijgen op naleving ervan, er voldoende onderwijs komt voor uitstromende kinderen en als het verdrag deel uitmaakt van een bredere strategie tegen alle vormen van kinderarbeid.

De huidige nadruk op extreme vormen van kinderarbeid bergt namelijk het gevaar in zich dat de strijd tegen andere vormen van kinderarbeid al te veel op de achtergrond raakt. Van uitstel komt misschien wel afstel. Daarmee dreigt op termijn mogelijk maatschappelijke aanvaarding van de andere vormen van kinderarbeid. Dat is een serieus risico omdat veel van de naar schatting 250 miljoen werkende kinderen in de wereld niet in 'extreme vormen' werken, maar niettemin toch ernstig in hun ontwikkelingsmogelijkheden geschaad worden.

Ook deze kinderen zullen door gebrek aan onderwijs achterop raken en schade aan hun gezondheid ondervinden. Als volwassenen zullen ze weinig productief zijn en eerder gedwongen zijn op hun beurt hun kinderen te laten werken, waarmee de vicieuze cirkel van kin-

derarbeid, gebrek aan onderwijs, slechte gezondheid en armoede rond is. Het gaat daarbij om enorme aantallen kinderen en daarmee om een aanzienlijke negatieve invloed op de sociale en economische ontwikkeling van landen.

Uit studies die de ILO in verschillende landen heeft uitgevoerd blijkt dat tussen de 33 en 67 procent van de jongens en 21 en 73 procent van de meisjes arbeid verrichten die als niet-extreem geldt, maar die op grond van Conventie 138 feitelijk ook onacceptabel is en dus aangepakt zou moeten worden. Ook deze kinderen hebben recht op goed en volledig dagonderwijs en dus betere toekomstperspectieven. De Wereldmars was hier duidelijk in. 'Stop child labour - we want education' luidde de slogan in de ruim negentig landen die de internationale lopers aandeden en niet 'Stop extreme forms of child labour'.

Dat het gevaar dat 'gewone' kinderarbeid ondersneeuwt niet denkbeeldig is, bleek ook al tijdens de conferentie in Amsterdam.

Brede internationale overeenstemming beperkt zich hooguit tot extreme vormen van kinderarbeid. Over de andere vormen van kinderarbeid zijn de meningen onverminderd sterk verdeeld. Pogingen van westerse landen om ook 'gewone' kinderarbeid aan te pakken worden door veel ontwikkelingslanden - en niet altijd ten onrechte - al snel gezien als verkapt protectionisme. Niet voor niets is Conventie 138 nog altijd door betrekkelijk weinig landen bekrachtigd. De Nederlandse regering stelde in een, in het najaar van 1997 verschenen, beleidsnotitie over kinderarbeid dan ook dat het streven naar onmiddellijke uitbanning van alle kinderarbeid gezien de omvang van het probleem 'niet

reëel' is. Voor deze vormen beoogt men 'een tijdpad voor beleid voor preventie en bestrijding' te ontwikkelen. Pragmatisme en de noodzaak tot diplomatie en consensus werpen kortom hun schaduwen vooruit.

Aanvulling

Uiteraard is een verdrag over extreme vormen van kinderarbeid de logische eerste te zetten stap. Maar een dergelijke conventie zou een aanvulling moeten zijn op de bestaande internationale arbeidsnormen en samen moeten gaan met een serieuze inspanning om te komen tot een bredere ratificatie van Conventie 138.

Daarnaast moeten de rijke landen hun sociale verantwoordelijkheid nemen om samen met de Internationale Arbeidsorganisatie de ontwikkelingslanden op financiële en/of inhoudelijke wijze te ondersteunen op het gebied van nationale arbeidswetgeving (tegen kinderarbeid), arbeidsinspectie, actieprogramma's tegen kinderarbeid en - last but not least - onderwijs. De recente hoging van het ontwikkelingsbudget voor basisonderwijs van 110 naar 130 miljoen gulden is wat dat betreft aan de magere kant. Nederland zou de ontwikkelingshulp voor basisonderwijs in ontwikkelingslanden minimaal moeten verdubbelen en combineren met programma's om werkende kinderen op school te krijgen. En dat niet in de avonden na het werk in een 'niet-formeel' klasje, maar gewoon overdag in het reguliere onderwijs.

Henk Boon en Gerard Oonk zijn werkzaam bij de Landelijke India Werkgroep, een van de deelnemende organisaties aan de Wereldmars tegen Kinderarbeid.